

Yttrande Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021-2030

Övergripande synpunkter

Bolaget är positivt till och står bakom programmet som på ett pedagogiskt sätt tydliggör stadens gemensamma fokusområden på miljö- och klimatområdet. Stadens samlade miljö- och klimatarbete genom åren och ambitionen framåt har varit och är viktiga för destinationens attraktivitet. Detta arbete är t ex en betydande del när Göteborg bedöms i benchmarken Global Destination Sustainability Index.

Med besöksnäringens programmet mål och ambitioner att 2030 har turismen i Göteborg fördubblats genom att vara en internationell förebild och alltid utmana hållbarhetsbegreppet i alla tre dimensionerna, liksom ambitionen att fortsatt vara en ledande hållbar destination, önskar bolaget tydligare koppling till Göteborgs Stads program för besöksnäringens utveckling fram till 2030, liksom samverkan och stöd för en hållbar utveckling av turist-, mötes- och evenemangsindustrin. En attraktiv stad att bo i och att besöka är en hållbar stad som värnar natur, klimat och människor. Det som besöksnäringen, med kultur och upplevelseindustri, erbjuder är en bärande del av en attraktiv stad och starkt bidragande till upplevd livskvalité för både boende och besökare. Göteborg & Co vill vara aktiva i arbetet och samarbetar gärna närmare miljöförvaltningen, både för att integrera besöksnäringens perspektiv bl a genom besöksnäringens programmet och för att bidra till att målen i miljö- och klimatprogrammet nås.

Bolaget tar gärna en aktiv del som medansvarig i flera av de strategier som föreslås i remissen dock ser bolaget inte sig som nyckelaktör för det delmål som Göteborg & Co är utpekade i.

Om Göteborg & Co

Som bakgrund till bolagets remissvar vill vi förtydliga Göteborg & Co:s uppdrag och verksamhet. Göteborg & Co:s uppdrag är att få fler att upptäcka och välja Göteborg. Det görs genom att i bred samverkan leda och driva utvecklingen av Göteborg som hållbar destination så att alla som lever och verkar här gynnas av en växande besöksnäring.

Uppdraget utförs i dagsläget dels genom att marknadsföra och kommunicera Göteborg som mötes- evenemangs- och turistdestination, primärt till målgrupper utanför destinationen Göteborg. Dels utför vi uppdraget genom att stötta och agera samverkansplattform för besöksnäringens aktörer och relevanta intressenter. Egen evenemangsproduktion är en mycket liten, men i staden väl synlig, del av bolagets verksamhet. I dagsläget genomför bolaget ett (1 st) årligen återkommande evenemang med full rådgivning i form av Göteborgs Kulturkalas. Vetenskapsfestivalen genomförs årligen, men arrangeras i samarbete med externa intressenter liksom att emellanåt genomförs stora enstaka evenemang såsom t ex europeiska mästerskap eller andra typer av större evenemang med internationella rättighetsägare. Dessa evenemang kan vi påverka i vissa delar men har inte full rådgivning i alla delar.

Vår främsta styrka avseende miljö- och klimatarbete är påverkansmöjligheterna i vår värdekedja dvs i samverkan med besöksnäringens aktörer och besökare, upplevelseindustrin och dess kunder. Bolaget som sådant är förhållandevis litet i perspektivet vår egen miljöpåverkan och vår direkta rådgivning. För att använda terminologin i miljö- och klimatprogrammet (sid 9) så är bolagets största möjligheter till positiv påverkan genom "indirekt rådgivning" och "rådgivning på omvägar".

Yttrandet utgår vidare från de frågeställningar som bilagts remissen:

1. Ger miljö- och klimatprogrammet den styrning och vägledning som ni behöver för att kunna göra ett bra miljöarbete?

Kommunfullmäktige antog 2018 Göteborgs Stads program för besöksnäringens utveckling fram till 2030. Remissversionen av miljö- och klimatprogrammet har inte, vad vi kan se, relaterats till besöksnäringens programmet. I bolagets funktion som samverkansplattform för besöksnäringen och arbetet med hållbar destinationsutveckling finns tydliga kopplingar till och påverkansmöjligheter för

stadens klimat- och miljöarbete. Vi skulle gärna se att de båda programmen samverkar tydligare för att på ett kraftfullt sätt få ut den potential och påverkansmöjlighet som finns framförallt i fälten indirekt rådgivning och rådgivning på omvägar.

Vi tar gärna aktiv del i den fortsatta remissprocessen för att stödja att besöksnäringens programmens perspektiv i relevanta delar tas in i programmet.

Programmet tydliggör stadens gemensamma fokusområden på miljö- och klimatområdet vilket ger bra vägledning för verksamhetens miljöarbete. För det interna miljöarbetet – fältet direkt rådgivning – ger programmet i sin utformning, tillsammans med ett för verksamheten lämpligt miljöledningssystem, det övergripande stöd för styrning och vägledning som krävs för ett stadensgemensamt bra miljöarbete. Dock saknas koppling till övergripande mål och delmål i avfallsplanen vilket skulle ge en ännu bättre helhet.

I programmet hänvisas både till nämnder och styrelsernas miljöledningssystem och till stadens arbete med miljöledningssystemet det framgår dock inte om det är samma miljöledningssystem eller hur stadens miljöledningssystem förhåller sig till befintliga i verksamheterna implementerade system. Här finns risk för en ökad administrativ börda om fallet blir dubbla miljöledningssystem.

För att underlätta planering och redovisning är det viktigt att det finns tydlighet och framförhållning i vad och hur uppföljning och rapportering kommer se ut. Likaså är det önskvärt med samordning med andra styrande dokument på miljö- och klimatområdet såsom avfallsplanen, om det finns överlappande/gemensamma indikatorer för mätning och uppföljning samt att denna kopplas till ordinarie strukturer för uppföljning i staden.

2. Vilka övergripande synpunkter har ni på miljö- och klimatprogrammets innehåll och struktur?

Programmet är tydligt och lätt att följa i såväl innehåll som struktur.

Vi ser mycket positivt på att programmet kommer samla och ersätta ett antal olika styrande dokument på klimat- och miljöområdet. Detta är en förenklande faktor som kommer stärka och förhoppningsvis underlätta stadens klimat- och miljöarbete. Önskvärt vore dock att miljö- och klimatprogrammet även omfattade eller tydligt kopplade till övergripande mål och delmål i andra relevanta styrande dokument såsom t ex avfallsplanen.

3. Vilka detaljerade synpunkter har ni på miljömål, delmål och strategier?

Övergripande synpunkter som berör bolaget följer nedan. Övriga och detaljerade synpunkter i bilaga 2.

Utifrån de områden där bolaget är utpekade har vi följande synpunkt:

- Göteborg & Co ser sig inte som nyckelaktör för delmålet 5 Klimatet: *"Göteborgs Stad serverar 100 procent miljömåltider"*

Bolagets verksamhet med direkt rådgivning kopplat till delmålet om miljömåltider är i sammanhanget stadens verksamhet försvinnande litet. Vi serverar ingen mat och måltider finansierade av staden likaså vad gäller kopplingar till delmålet indikatorer såsom målet och miljömåltider är definierade idag.

Utifrån områden där bolaget inte är omnämnda men där vi ser att vi kan bidra har vi följande synpunkter:

- Lägg till Göteborg & Co som medansvarig i strategierna Vi agerar som föregångare och Vi driver på utvecklingen av hållbara resor och transporter.

Strategi: "Vi agerar som föregångare". Göteborg & Co verkar brett såväl lokalt och regionalt såväl som nationellt och internationellt. Vi samverkar med näringsliv, akademi och offentliga verksamheter på alla nivåer. Likaså arbetar bolaget med benchmarksystemet Global Destination Sustainability Index där destinationen Göteborg fått utmärkelsen GDSI Leadership Award, 2016, 2017, 2018 och

2019. Göteborg & Co har också ansvarat för stadens kandidatur och utnämning till European Capital of Smart Tourism 2020 en utmärkelse instiftad av EU-kommissionen.

Strategi: "Vi driver på utvecklingen av hållbara resor och transporter". Hållbara resor och transporter är en viktig del för att erbjuda en hållbar destination och utveckla en hållbar besöksnäring och turism, möten och evenemang. Att i samhällsplanering och i utvecklingen av lösningar för en hållbar mobilitet ta med perspektiven och behoven från besöksnäring, besökares och boendes rekreationsresande och beteenden ser vi som relevanta i strategin.

4. Vilka ser ni som de mest avgörande faktorerna för att programmet ska leda till handling?

Då vi ser bolagets största möjlighet till att bidra till programmet mål "ekologiskt hållbar stad 2030" är genom "indirekt rådighet" och "rådighet på omvägar" så är kopplingen till Göteborgs Stads program för besöksnäringens utveckling fram till 2030 en högst avgörande faktor för att få verklig effekt. En annan viktig faktor för bolaget och destinationen är möjligheten att utveckla samverkan och samordning mellan miljö- och klimatprogrammet och arbetet med benchmarksystemet Global Destination Sustainability Index – vilket också knyter an till programmets strategi 1 – "vi agerar som föregångare".

Möjlighet att i en "stadengemensam klimatfond" ansöka om medel för specifika projekt eller insatser skulle underlätta handling och resultat. Särskilt när det gäller projekt i samverkan med flera, både mellan stadens verksamheter och projekt i samverkan med externa aktörer. Viktigt att medel är tillgängliga att ansöka om för såväl bolag som förvaltningar.

Avgörande på mer övergripande nivå är att hålla programmet, och dess delar, aktivt och levande genom hela programperioden. Att övergripande uppföljning och mätning, i så stor utsträckning som möjligt, sker integrerat och i ordinarie uppföljningssystem kan vara ytterligare en bidragande faktor för handling.

5. Samordningsansvariga och medansvariga pekas ut för strategierna. Saknar ni något i rollbeskrivningen som är avgörande för att kraftsamla för genomförande i Göteborgs Stad?

För att strategierna och kraftsamlingen ska leda till genomförande krävs förutsättningar för att gå från identifiering av hinder, utmaningar och lösningar till faktiska åtgärder och lösningar.

Här kan förtydliganden kring de olika rollernas mandat och resurstillsättning behövas.

För att kraftsamling och strategier ska få effekt är kommunikation kopplat till respektive strategi och dess uppdrag av största vikt liksom att digitaliseringens möjligheter utnyttjas såsom mätning, visualisering, verktyg etc. Detta är förmågor som behöver vara närvarande i alla strategier.

6. Vilka åtgärder ser ni att er nämnd/styrelse kommer att genomföra fram till 2030 för att bidra till att målen i programmet ska nås?

Med ett tio-årsperspektiv är det svårt att överblicka de ekonomiska konsekvenserna i dagsläget samtidigt som programmet måste genomföras om Parisavtalet ska hållas och såväl lokala som globala mål ska nås.

När det gäller bolagets direkta rådighet och miljöpåverkan är det primärt åtgärder som berör klimatmålet och därtill kopplade delmål 1, 3, 4 och 5 som är aktuella. Bedömningen är att dessa åtgärder på kort sikt ryms inom ram.

Ytterligare icke identifierade insatser för måluppfyllelse kan möjligen kräva andra resurser och andra prioriteringar. I dagsläget har vi inte identifierat specifika åtgärder som skulle kräva extra medel. Men med de möjligheter som digitalisering, innovation, evenemang som testbädd (t ex för lösningar för beteende-/norm- eller systemförändringar) ger liksom samverkansprojekt med flera parter är det möjligt att sådana insatser kan komma behöva extra medel.

- 7. Vilka behov och exempel på åtgärder som måste genomföras i samarbete mellan olika förvaltningar och bolag kan ni se? Vilka utmaningar finns idag för att få till ett sådant samarbete?**
- Gemensamma behov och exempel på åtgärder som det finns anledning att samarbeta kring, eller där miljö- och klimatnämnden vore naturligt ansvarig, är åtgärder som är samma för många verksamheter. T ex grundläggande miljöutbildning och utbildning på specifika miljöområden. Samma resonemang gäller kring gemensamma systemstöd och (digitala) verktyg som är kopplade till genomförandet av programmets mål och delmål.

Åtgärder som hamnar i fälten indirekt rådighet och rådighet på omvägar som t ex insatser för att stödja och utveckla verksamheter eller syftar till norm-, beteende- eller systemförändringar, kan vara angelägna att genomföra i samarbete.

Hinder för samarbete kan vara ägardirektiv/reglemente och tolkningar av dessa liksom verksamheters olika prioriteringar och tillgängliga resurser i tid, kompetens och pengar.

Bilaga 2, detaljerade synpunkter

Miljömål/Delmål	Synpunkter per miljömål och delmål
Miljömål för naturen: Göteborg har en hög biologisk mångfald	Ingen kommentar.
<i>Delmål 1 Naturen:</i> Göteborgs Stad sköter och skyddar arters livsmiljöer så att naturvärdena utvecklas	Ingen kommentar.
<i>Delmål 2 Naturen:</i> Göteborgs Stad arbetar för renare hav, sjöar och vattendrag	Ingen kommentar.
<i>Delmål 3 Naturen:</i> Göteborgs Stad ökar den biologiska mångfalden i stadsmiljön	Ingen kommentar.
<i>Delmål 4 Naturen:</i> Göteborgs Stad minskar vår påverkan från inköp på biologisk mångfald	Ingen kommentar.
Miljömål för klimatet: Göteborgs klimatavtryck är nära noll	Stadens ambitioner på klimatområdet kan uppfattas som otydliga med ett mål som är "klimatavtryck nära noll" samtidigt som staden kommunicerar och är involverade i projekt som Fossilfritt Sverige 2030 och Klimatneutralt Göteborg 2030. Kommunikativt och pedagogiskt kan det vara en utmaning.
<i>Delmål 1 Klimatet:</i> Göteborgs Stad halverar energianvändningen per invånare	Ingen kommentar.
<i>Delmål 2 Klimatet:</i> Göteborgs Stad producerar enbart energi av förnybara källor	Ingen kommentar.
<i>Delmål 3 Klimatet:</i> Göteborgs Stad minskar klimatpåverkan från resor och transporter	I bilagan (sid 14) sägs att delmålet innebär att Stadens inköpta och upphandlade resor och transporttjänster ska vara fossilfria. Det framgår inte om detta även omfattar tjänsteresor med flyg och huruvida fossilfriheten säkras genom upphandlad resebyrå eller om, och hur, detta ska tas om hand på verksamhetsnivå.
<i>Delmål 4 Klimatet:</i> Göteborgs Stad minskar klimatpåverkan från konsumtion	Delmålet hänger i hög grad ihop med stadens avfallsplan liksom omställning till en cirkulär ekonomi. Vi ser behovet av en för staden samlad strategi med stöd och riktlinjer för omställning och implementering av cirkulär ekonomi och cirkulära modeller i stadens verksamheter. I bilagan nämns ett verktyg för beräkning av utsläpp av växthusgaser från inköp av produkter, tjänster och investeringar. Vi ser positivt på och uppmuntrar systemstöd, verktyg och automatisering som underlättar mätning, uppföljning och handling på verksamhetsnivå.
<i>Delmål 5 Klimatet:</i> Göteborgs Stad serverar 100 procent miljömåltider	Göteborg & Co är utpekad som en nyckelaktör för delmålet. Vi bedömer vår påverkan och möjlighet att bidra som nyckelaktör liten. Bolagets verksamhet skiljer sig betydligt från annan verksamhet inom staden och vi ser vår direkta rådighet kopplat

	<p>till delmålet om miljömåltider, i sammanhanget stadens verksamheter, som mycket liten.</p> <p>Bolaget serverar ingen mat och har inga avtal med externa aktörer som serverar mat finansierat av staden. Viss representation, i linje med stadens riktlinjer, förekommer liksom att det vid vissa evenemang förekommer försäljning av mat och dryck, vilket sker på kommersiella villkor. Delmålet uppfattas som mycket detaljstyrt och omfattande med risk att det bästa blir det godas fiende. Som delmålet är formulerat och definierat ser vi inte oss som nyckelaktör.</p> <p><i>Göteborg & Co ser sig inte som nyckelaktör för delmålet och anmodar att strykas som sådan.</i></p> <p>Att bidra till och stärka utvecklingen av en hållbar besöksnäring, hållbara möten och evenemang, där maten är en del av upplevelsen, ser vi fortsatt som en viktig del i vårt arbete.</p> <p>Övriga synpunkter: Begreppet ”miljömåltid” uppfattas som internt och omfattar mycket vilket gör det svårt att både förstå vad det innebär, hur måltiden ser ut praktiken och att kommunicera innebörden. För offentliga kök och verksamheter där du har full rådgivning över inköp, beredning, servering och uppföljning ser vi större möjligheter med begreppet. Likaså kan det för dessa verksamheter även inkludera kriterier som ”matsmarta” livsmedel. (Potentiellt svinn hos leverantör, t ex kort bäst-föredatum, udda eller svårsålda partier.)</p> <p>Underlätta måluppfyllelse genom att implementera ”miljömåltider” och förutsättningar för att nå delmålet i stadens upphandlingar och ramavtal som är relevanta.</p> <p>Mätning och uppföljning är vi generellt positiva till, men mätning och uppföljning av samtliga kriterier för en miljömåltid i samtliga verksamheter bedöms, så som miljömåltid är definierad, som en oproportionerligt stor insats i mindre verksamheter, i stället för att fokusera på och följa upp mot det övergripande målet – klimatavtryck nära noll.</p> <p>Vi bedömer det mer effektivt och relevant att fokusera på önskvärda effekter, på vad som ska uppnås dvs klimatavtryck nära noll. Förslagsvis skulle andra möjliga lösningar vara att t ex sätta tak för måltidernas klimatavtryck liksom mål för andelen ekologiska/miljömärkta råvaror. Utifrån ett sådant angreppssätt blir det lättare för fler verksamheter att förhålla sig till målet och anpassa lösningar. Begreppet och arbetet med ”miljömåltid” blir då ett verktyg eller stöd för klimatsnålare och miljövänligare måltider.</p>
<p>Miljömål för människan: Göteborgarna har en hälsosam livsmiljö</p>	<p>Ingen kommentar.</p>
<p><i>Delmål 1 Människan:</i> Göteborgs Stad slutar använda skadliga ämnen</p>	<p>Ingen kommentar.</p>

<i>Delmål 2 Människan:</i> Göteborgs Stad säkrar en god luftkvalitet för göteborgarna	Ingen kommentar.
<i>Delmål 3 Människan:</i> Göteborgs Stad säkrar en god ljudmiljö för göteborgarna	Ingen kommentar.
<i>Delmål 4 Människan:</i> Göteborgs Stad säkrar närheten till grönområden och nyttjar ekosystemtjänster	Ingen kommentar.

Strategier	Synpunkter per strategi
<i>Strategi:</i> Vi agerar som föregångare	<p><i>Göteborg & Co ser sig som en naturlig medansvarig i denna strategi.</i></p> <p>Destinationen Göteborg har som målbild att vara en internationell förebild genom att alltid utmana hållbarhetsbegreppet i alla delar och staden har en etablerad plats internationellt när det gäller hållbar destinationsutveckling och en hållbar besöksnäring.</p> <p>Bolaget verkar brett såväl lokalt och regionalt som nationellt och internationellt. Vi samverkar med näringsliv, akademi och offentliga verksamheter på alla nivåer. Likaså arbetar bolaget med benchmarksystemet Global Destination Sustainability Index (www.gdsindex.com) där destinationen Göteborg fått utmärkelsen GDSI Leadership Award, 2016, 2017, 2018 och 2019. Framgången ligger i stadens gemensamma arbete och genom bred samverkan.</p> <p>Göteborg & Co har också ansvarat för stadens kandidatur och utnämning till European Capital of Smart Tourism 2020, en utmärkelse instiftad av EU-kommissionen. Konceptet Smart Tourism omfattar områdena hållbarhet, tillgänglighet, digitalisering och kulturarv&kreativitet. Huvudstadsåret ger möjligheter till samverkan och relationsskapande på EU-nivå liksom med städer i Europa som omfamnar smart turism.</p>
<i>Strategi:</i> Vi skapar förutsättningar för att leva hållbart	Ingen kommentar.
<i>Strategi:</i> Vi driver på utvecklingen av cirkulär ekonomi	Vi ser behovet av en för staden samlad strategi med stöd och riktlinjer för omställning och implementering av cirkulär ekonomi och cirkulära modeller i stadens verksamheter. Detta för att ytterligare driva på utvecklingen av cirkulär ekonomi.
<i>Strategi:</i> Vi arbetar strategiskt med finansiering för ökad takt i omställningen	Ingen kommentar.
<i>Strategi:</i> Vi driver på utvecklingen för hållbart byggande	Ingen kommentar.
<i>Strategi:</i> Vi planerar för en grön och robust stad	Ingen kommentar.

Strategi: Vi driver på utvecklingen av hållbara resor och transporter

Göteborg & Co är beredda att vara delaktiga i detta strategiarbete.

Hållbara resor och transporter är en viktig del för att erbjuda en hållbar destination och utveckla en hållbar besöksnäring och hållbar turism, möten och evenemang. Att i samhällsplanering och i utvecklingen av lösningar för en hållbar mobilitet ta med perspektiven och behoven från besöksnäring, besökare och boendes rekreativresande och beteenden ser vi som relevanta i strategin.